

vagy a hazafias és internacionalista nevelés. Ez különösen igényli a tájékoztató munka fejlesztését, általánossá tételét.

Amikor a könyvtárosok a ténylegesen fennálló nehézségeket felsorolják, éppen azt bizonyítják, hogy ezek ilyen mértékben állnak ellentétben a könyvtárpolitikai irányvonallal, amelyet a magam részéről nem tekintek konzervatívnak. Aki felsorolja a nehézségeket, nem megideologizálja, nem konzerválni igyekszik őket, ellenkezőleg: érvel, harcol a jobb feltételekért. A cikkben felsorolt, a fejlődést gátló tényezők erősen korlátozzák a munkát, de a felsorolás nem egyenlő mértékben érvényes minden közművelődési könyvtárra. A különbségtevésnél a könyvtártípusok tájékoztatósi funkcióból kell kiindulni - ha ebből a szempontból vizsgáljuk a feladatokat. Tehát ha 4 csoportba sorolandók a közművelődési könyvtárak a tájékoztatósi funkció szempontjából, akkor a problémákat is eszerint kell felvetni.

A tájékoztató munka fejlesztése valóban határozott központi intézkedéseket követel, de nem oldható meg az egész közművelődési könyvtárügy átfogó jellegű anyagi megalapozása nélkül. Kiemelni az egész komplexumból az olvasótermek létesítését kell, minden könyvtártípusban. Mert amíg a könyvtárak zömében egyáltalán nincs olvasóterem, a legnagyobb, a legkonceptiózusabb irányelvvel, tervvel sem érünk célhoz.

Javasolom végezetül az egész kérdés megvitatását különböző fórumokon, mert csak így ütközhetnek össze az ellentétes nézetek és tisztázódhatnak az esetleges félreértések.

DOBOS Piroska

Ha igaz, hogy egy művelődési intézmény korszerűsége nemcsak épületének és felszerelésének, hanem munkájának a korszerűségétől is függ, akkor a könyvtárak modernizálása szempontjából a tervszerű, folyamatos tájékoztató tevékenység megszervezése legalább olyan fontos, mint a sűrűn és joggal igényelt korszerű elhelyezés és berendezés. Ezért tartom időszerűnek Szilágyi Tibor cikkét a közművelődési könyvtárakban folyó tájékoztató munkáról.

A cikkkel lényegében egyetértek. Külön is fel akarom hívni a figyelmet alap gondolatára, a közművelődési könyvtárak funkciórendszerének olyan irányu módosítására, hogy a tájékoztató tevékenység előtérbe kerüljön és az eddignél nagyobb súlyt kapjon. Helyeslem az e főcél érdekében előterjesztett kilenc gyakorlati javaslatát is.

Vitatom ellenben azt a megállapítást, hogy könyvtáraink "nagyjában és egészében a századforduló könyvtáira jellemző képet és ideológiát őrizték meg, természetesen, hogy társadalmunknak a könyvtárról alkotott elképzelése is megmaradt a századfordulóra jellemző szinten". A megyék többségében, de néhány kivétellel nagyobb városainkban is a századfordulóra jellemző közművelődési könyvtári szint a nulla volt. Aligha volt tehát mit megőrizni szervezet, illetve szemlélet tekintetében. Véleményem szerint abban, hogy a közvélemény a könyvtárakban "könyvkölcsönzőt" lát, legkevesebb részé a régi elméleti beidegződéseknek lehet (hol található ilyenek?) és nem sokkal nagyobb rész illeti "a hivatalos könyvtárpolitika alapvonalait" sem. Számtalan példa igazolja, hogy ha egy koncepciót a könyvtáros-közvélemény elfogadott, akkor az nagyjából, néha az előfeltételeket meghaladóan meg is valósult. (Ki vitatkozik ma már például a szabadpolcos kölcsönzési rendszer helyességéről? Van-e olyan kis falusi könyvtár, amely nem ennek megvalósítására törekszik?) A tájékoztató munka századfordulóra emlékeztető szintjének és a közgondolkodásban a könyvtári munkáról kialakult szegényes képnek oka inkább abban keresendő, hogy közművelődési könyvtárhálózatunk husz esztendővel ezelőtt nehéz történelmi helyzetben, a mindennapi kenyér előteremtésének súlyos gondjai, nemzetgazdaságunk be nem fejezett ujjáépítésének küzdelmei közepette született meg, és a társadalmi követelmények még jó néhány évig (néha még ma is) megelőzték a működési feltételeket.

Egyáltalán nem fogadom el a cikk "kis képzelt szónoklatát". Hazánk ugyszólván minden tájának könyvtáraiban jártam. Magam is találkoztam néhányszor "kiskönyvtár vagyunk" szövegű szerénykedéssel, de sohasem hallottam, hogy "ezen nem tudunk, de nem is akarunk változtatni". Sokkal több szívós kitartással küzdő, imponáló nyugtalansággal harcoló társadalmi munkás könyvtárossal találkoz-

tam és találkozom, mint a lemaradás-ba belenyugvó, unottan aszalódó könyvtárossal. A főhivatásuakról nem is szólok, mert a néhány közénk sodródott "átmenetileg könyvtáros" magatartása alapján nem lehet és nem is szabad általános érvényű tétételeket megállapítani. Az én tapasztalataim szerint a rossz körülmények ellen, az európai színvonalért küzdő könyvtárosok száma többszöröse annak a kevés kényelmeskedőnek, aki "megideologizálja a nyomorúságot, beletörődik a fennálló helyzetbe, sőt azt igazolni és konzerválni igyekszik".

A tájékoztatási munka tagadhatatlanul alacsony színvonalának egyéb okait illetőleg nagyjából egyetértek a cikkíróval. Csak nagyjából, mert ugyancsak tapasztalataim alapján kételkedem abban, hogy "a megyei könyvtárakban is kivételszám-bamegy a Magyar Nemzeti Bibliográfia rendszeres állománygyarapítási használata". Szerettem volna elkerülni a saját területem, Somogy megye példaira való hivatkozást, mégis meg kell említenem, hogy mi ezt már évek óta minden járási könyvtárunktól megkivánjuk.

Sajnálatosan igaz a cikknek az a kettős megállapítása, hogy "a könyvtári személyzet létszáma elégtelen... Nem kielégítő a könyvtárosszolgáda színvonala sem." A létszám azonban lassan csak fejlődik valamit, és előbb lesz kielégítő, mint a szakmai színvonal, ami pedig elengedhetetlen a korszerű tájékoztatás megszervezéséhez. Nincs biztosítva, sőt egyre rosszabb a közművelődési könyvtárak szakember-utánpótlása. Általános panasz, hogy a felsőfoku képesítéshez kötött munkakörök hónapokig, néha évekig betöltetlenek a vidéki könyvtárakban, mert az ELTE könyvtárszakáról már a szakmai gyakorlatra jelzett hallgatók sem mennek le vidékre (például ez évben Zalaegerszeg és Kaposvár modern megyei könyvtárak). Ilyen körülmények között sokáig csak irreális elméleti követelmény marad "a felsőfoku képzettségű, idegen nyelveket is ismerő munkatárs" alkalmazása tájékoztató munkakörben.

Tévesnek tartom a cikknek azt a megállapítását, hogy "tájékoztató részleg létesítésére a közművelődési könyvtárak jelenleg érvényben levő szervezeti szabályzata nem ad lehetőséget". Igaz, hogy a Művelődés-

ügyi Miniszter 146/1964./MK. 16./MM. sz. utasítása a megyei és a megyei jogú városi könyvtárhálózatról nem említi külön csoportként a megyei könyvtárak szervezeti egységei között, de nem is tiltja ilyen részleg szervezését; egyetlen megyei könyvtárt sem akadályoz meg abban, hogy az olvasószolgálati csoportban vagy a maga szerkesztette munkarend alapján bármelyik csoport részlegeként szervezeti keretet teremtsen a tájékoztató munkához. Tudomásom szerint több megyei könyvtárban 3-5 tagu önálló tájékoztató, bibliográfiai részleg működik, a Kaposvári Megyei Könyvtár olvasószolgálati csoportja keretében 3 tagu szakosított tájékoztató részleg dolgozik.

Végül megjegyezném, hogy a d típusu, "egyéb kiskönyvtárak" közé sorolt könyvtáraktól valóban nem lehet "érdemi tájékoztató munkát" várni, de tekintettel a falun növekvő számban letelepedő szakemberekre és a különböző szinten tanuló felnőttekre, legalább az alapszintű tájékoztatás közvetítésének kötelezettségét ezeknek a könyvtáraknak esetében is hangsúlyozni kellene.

Néhány ellenvetésem ellenére is szükséges és hasznos irásnak tartom Szilágyi Tibor cikkét, mert olyan időben hívja fel figyelmünket a tájékoztató munka fejlesztésére, amikor egyre gyakrabban halljuk, hogy "nemcsak a jó papnak, hanem minden értelmes felnőttnek holtig tart a tanköteles kor". (Fekete Gyula, Kosuth Rádió, 1969. május 25.)

KELLNER Béla

A közművelődési könyvtárak tájékoztató munkáját a hagyományos szemlélet afféle toronygombnak tekintette: nem túl fontos, de mutatós luxuscikknek, amelyet gazdag intézmények felszerelhetnek egy alapjában más célra szolgáló épület tetejére. Szilágyi Tibor tanulmánya szakít ezzel a szemlélettel: ő a tájékoztatást a könyvtár egész életének szerves részeként fogja fel. Nagyon helyesen szögezi le, hogy igazi referenzmunka csak minden szempontból színvonalasan ellátott és működő intézményben alakulhat ki.

Ez azonban csak egyik oldala a kérdésnek. A tájékoztató munka kibontakoztatásához a színvonalas könyvtári